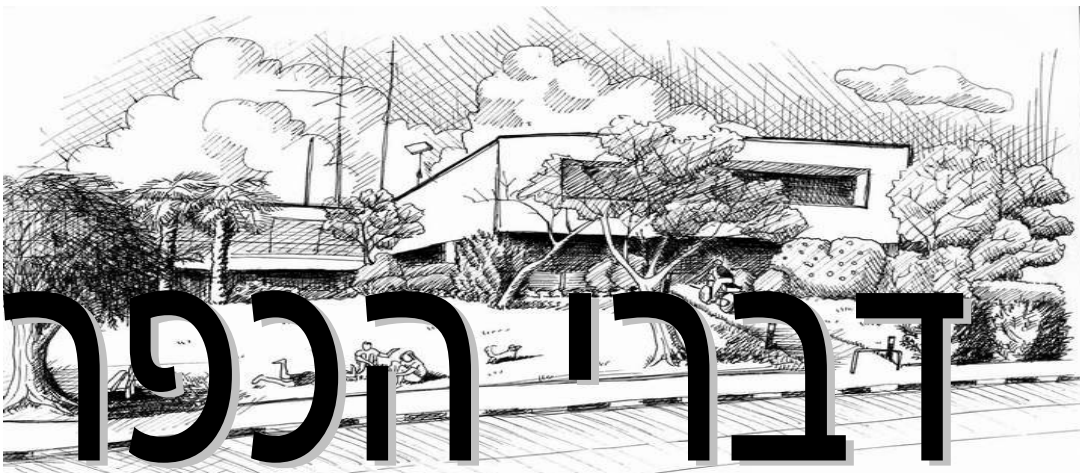

דברי הכפר

הוצאה מיוחדת

בית חלומותי / נעמי שמר

בבית חלומותי אשר בראש גבעה
תנור גדול אבנה ואש תמיד תבער
וחלונות שבעה וארובה גבוהה
בבית חלומותי אשר בראש גבעה

הבית

אני תנור גדול אבנה וארובה גבוהה
בבית חלומותי שלי אשר אבנה בראש גבעה

אל בית חלומותי המסויד לבן
הגפן תטפס ישר מן הבוסתן
חרוב גם תאנה יהיו לי כמובן
בבית חלומותי המסויד לבן

הגפן תטפס אלי ישר מן הבוסתן
אל בית חלומותי שלי המסויד כולו לבן

על בית חלומותי איני יודעת כלום
ככל חלומותי אפל הוא וחתום
ולי הוא מחכה בסבלנות אי שם
אולי בראש הרים, אולי על חוף הים

אולי הוא צריך קטן של עץ, אולי מגדל שנהב
אבל יגור בו איש אחד אשר אותי מאד יאהב

גיליון מס' 2003 * כ"ד בסיוון תשס"ו * 23 ביוני 2006

כפר הנשיא * עלון פנימי

sachlav@kfar-hanassi.org.il

מהעורכת

ארבעה עמודים במילון מנסים להגדיר משמעות למילה בית. מהו בית עבורי? המשמעות ודאי שונה מאחד למשנהו. זוכרת כששאלו אותי חברותי ומכרי; "את? את הולכת לקיבוץ?" עניתי להן: "לא חשוב היכן גרים, חשוב עם מי". האם המשכתי תמיד לחשוב כך?

יש שיאמרו שהבית הוא המקום בו הלב נמצא, יש מקשרים בית עם מולדת, יש עבורם בית הוא – סטטוס, חלון ראוהו. ויש מי שעבורו בית הם ארבע קירות, מקום בו נמצאים חפציו, ולעצמו העולם כולו הוא בית, והוא נודד לו ממקום למקום. לרוב, האדם זקוק לבית שיחוש בו ביטחון, שיאפשר לו לצמוח להתפתח. כשם שהגוף הוא בית לנשמה, כך הבית הוא בית לגוף ולנפש.

בספר הזכרונות בבית הספר העממי, כתבנו האחד לשני באמונה ובכוונה שלימה: "טוב לגור באוהל דל על אדמת מולדת, מאשר בארמון מפואר על אדמת ניכר". כך כותבים כנראה, ילדים במדינה חדשה תוססת וצעירה, שעדיין בהוויה של עליה והקמת בית לאומי.

ובין שירי הרחוב ששרנו אז, היה מאוד פופולרי בין הילדים, השיר, של לוין קיפניס:

בית קטן מי יודע - ככה ככה
על הגג מלמעלה דגל מתנועע - ככה ככה
יש לבית דלת קטנה כיד
יש לבית כרם זית, כרם קטן נחמד
בית קטן מי יודע - ככה ככה.

גם היום כשכבר בגרנו, המציאות טופחת יותר מידי פעמים על הפנים, והציניות חוגגת ביחד עם הפחדים - שיודעים פגעי טבע ומלחמה, אנחנו עדיין מחפשים לעשות לנו בית – מבצר - בית מבטחים.

"שהרעם לא ירעיד והרוח לא ירקיד, והגשם לא ישטוף, והשמש לא ישרוף.."
(שר צמד העופרים, מילים מאת משה סחר).

"וכמו שאדם מאדם הוא שונה, כך שונים הבתים אותם הוא בונה".

עם כל אלה שהסכימו לחלוק עימנו לרגע את הבית בחוויה שלהם – התודה והברכה.

קריאה נעימה ושבת שלווה.

שושנה שרק

בית

לפני כשבועיים כל-כך שמחתי כשקראתי את הרעיון של שושנה שרקי לכתוב על משמעות הבית. העיתוי התאים לי. ישבתי ורשמתי את מה שחשבתי והרגשתי. זאת היתה תקופה לא קלה של פרידה מאמא אהובה, והרשימה פשוט זרמה לי מהיד. ישבתי בבריכה ורשמתי, בזמן שבתי הקטנה שיחקה במים עם חברה חדשה שמצאה לה, לא סיימתי לכתוב. יותר מאוחר באותו יום אמא נפטרה, וסיום הרשימה התעכב.

אל הבית של אמא הבאתי את משפחתי כשבאתי לבקר. היינו מחליטים באופן ספונטאני, מודיעים ומגיעים. עם הגיענו לבית של אמא, היינו פורצים פנימה – מי יתפוס את המיטה הנוחה, מי יפתיע את סבתא ראשון – אפילו לא דפקנו בדלת, לא הרגשנו צורך בכך. בדיעבד אני חושבת לעצמי, שזאת היתה אפילו חוצפה, להגיע ככה בהמונינו להיכנס לבית הפרטי – גם אם זה בית של אמא בלי לדפוק בדלת? אבל זאת היתה ההרגשה שקיבלנו מאמא, "ביתי הוא ביתכם". מסר מובן מאליו.

זה כבר למעלה ממחצית חיי שאני גרה מחוץ לכפר הנשיא. זאת היתה הבחירה שלי: בעל, ילדים, חתול, עבודה, בית נהדר בשוהם. אבל תחושת השייכות הראשונית היא למשק. שם נמצאים זכרונות הילדות, המראות של הבתים, המדשאות, העצים, השבילים. שם נמצאים האנשים שנתנו לי את זכרונות הילדות ונותנים לי אהבה עד היום. הם המשפחה הרחבה שלי ואני חשה גאווה עד היום לענות שאני בת קיבוץ כפר הנשיא.

"ישראלי נשאר ישראלי גם בחו"ל, קיבוצניק נשאר קיבוצניק בכל מקום, וכפר הנשיאי נשאר כפר הנשיאי". זאת משמעות הבית עבורי – הרגשת השייכות. התקופה האחרונה חיזקה אצלי את תחושת השייכות למקום עד כדי כך שעלו בי מחשבות שלא היו קודם של: "וואו הייתי רוצה שגם שנכדיי יגיעו לבקר אותי כאן כשאזדקן".

בשבועות האחרונים נפרדתי גם מהבית של אמא שהיה חלק מחיי. אבל יש עוד הרבה מהבית הקיבוצי, שנשאר גם כשהבית של אמא לא יהיה לרשותי לביקורים משפחתיים. אני מניחה שאגיע פחות לבקר, אבל תחושת השייכות תישאר. ואני מקווה שגם בעוד 20 שנה מהיום אמשיך להרגיש כך. ואז אולי, מי יודע, אולי באמת תהיה לי אפשרות להפוך את המשק שוב לבית מגוריי? מי יודע?!

אביטל נאי נוימן

הבית הקהילתי

כאשר אומרים **בית**, ההקשר הראשון שלי הוא ארבעה קירות וכו', אחר-כך בא ההקשר האנושי – המשפחה. הפעם אני רוצה לשתף אתכם ברעיון הבית המורחב, בבית הקיבוצי שלנו – הבית הקהילתי. למפגש "המרחב הפתוח" בנושא "איך ליצור חברה שטוב לחיות בה", שהתקיים לאחרונה, באתי במטרה לקדם את נושא **איכות הסביבה בכפר-הנשיא**, ומצאתי את עצמי מצטרפת לשמחה שנושא זה גם בעצמותיה. בעקבות המפגש ההוא, התקיימה פגישה ראשונה של אכפתניקים שמעוניינים לקדם את הרעיון הנ"ל, בה העלנו סוגיות שיש לטפל בהם:

חינוך

מיחזור

גוף בקהילה האחראי לנושא

פעילות אישית מתוך אכפתיות

תקציב

מודעות

פרסום

השאיפה שלי, שלכל אחד ואחת מאיתנו יהיה אכפת מהבית המשותף וסביבתו, וייקח אחריות לנעשה סביבו, כך שנמצא את עצמנו חיים בבית באיכות-החיים הראויה לנו.

המעוניינים להירתם ולהצטרף לעשייה למען שיפור איכות הסביבה שלנו, יותר ממוזמנים ליצור קשר עמנו,

שמחה ומרים כהן

YOU ARE NOT BUYING A HOUSE – BUT A HOME

(הכותרת היא ציטוט משושנה שרק)

כאשר פונה אלינו משפחה על מנת לברר פרטים לגבי קניית בית בהרחבת הקיבוץ "מול גולן" (הכפר האנגלי), אנו צריכים להסביר כמה מושגים אשר לא כל כך מובנים מאליהם לפונים.
ראשית - הם יגורו בקיבוץ אבל לא יהיו חברים של הקיבוץ המקורי עצמו, אלא חברים ביישוב המורחב, – ולא יהיו חברים ב"אגודה חקלאית שיתופית".

ומה ההבדל?

חבר קיבוץ, אשר חייב להתגורר ביישוב עצמו, הינו חבר באגודה שיתופית, אשר מצד אחד יש לה חובות ונכסים ומצד שני מחויבת לדאוג לטובת חברה. נושא "חובות ונכסים" לא השתנה במשך השנים, ולעומת זאת האחריות הגורפת ההיסטורית, לטובת החברים, נחלשת מאד מאד עידן הפרטות ושינוי שיטת ההתפרנסות.

כדאי לציין שבכל מקרה החבר עצמו איננו שותף - לא לחובות הקיבוץ ולא לנכסיו באופן ישיר. אבל ברור שבעקיפין זה משפיע מאד, כי אם יש חובות מכבידים, קשה מאד לאגודה לעזור לחבר הבודד.
אם יש לקיבוץ נכסים עודפים, בדרך כלל הקיבוץ נשאר שיתופי, ומעניק תקציבים שמנים לחברים ואפילו לבני משק אשר עזבו!!

אלה אשר קונים בית בשכונה פטורים מכל ההתחשבות הזאת מכיוון שהם יצטרפו לאגודה קהילתית שיתופית בלבד, שלה אין חובות ואין נכסים. תפקיד האגודה לגבות מיסים מכלל תושבי היישוב (כולל חברי הקיבוץ המקוריים), ולספק את כל השירותים המוניציפאליים שלא סופקו על ידי המועצה האזורית כגון: נוי, מים, חינוך, חינוך משלים, תרבות, חגים, מתקנים לשעות הפנאי (ברכת שחיה, מגרשי ספורט) מועדון, ביטחון וכדו'.

כל תושבי כפר הנשיא אשר יש להם בית קבוע בו, יוכלו לבחור ולהיבחר לוועד המנהל של האגודה החדשה, ולהשתתף בניהול היישוב. בכל מקרה, התקציב השנתי יבוא לאישור באסיפת כלל תושבי קבע של הקיבוץ. כמו-כן התושבים יוכלו להיבחר לוועדות כגון תרבות, חינוך, חגים, ביטחון – על מנת לתרום לחיים קהילתיים טובים ועשירים יותר – יחד עם חברי הקיבוץ.

מכיוון שכך, כאשר פונים אלינו על מנת לקבל מידע על השכונה, אנו מבהירים שבעצם לא קונים רק בית – אלא גם מקום בקהילה.

לכן כדאי למעוניינים לבחון היטב לאיזה סוג של קהילה מצטרפים (קיבוץ, מושב, או מושבה), ואם כבר קיבוץ (שבדרך כלל מעניק שירותים עדיפים בחינוך, תרבות, בריכת שחיה וכד'), כדאי מאד לבחון איזו חברה קיימת באותו קיבוץ.

לסיום, במילים פשוטות וקולעות: Make sure it's your cup of tea!! (דרך אגב – המוכרת המוצלחת ביותר שלנו – קורין – לא נולדה בארץ של שתיית תה!!)

קולין

בית: 1. דירה, מעון, בנין לגור בו. 2. משפחה. 3. שושלת. 4. עם, שבט. 5. אסכולה, חבר תלמידים הממשיכים בדרך מורם. 6. (בשירה) דלת וסוגר: חוליה של שיר, קבוצה של חרוזים אחדים המהווים יחידה אמנותית. 7. "קיצור של בית המקדש". 8. מקום קיבול. 9. כנוי לרחם האישה. 10. אחד מארבעת המדורים בתפילין-של-ראש.

מתוך "המילון העברי המרוכז" בעריכת אברהם אבן שושן,

ויש: "בית הכבוד": שהוא כינוי בלשון נקיה לבית כסא (בית שימוש בשפתינו). ו"בית הישיבה", ו"בית כנסת", "בית דין צדק", "בית קלון" ו"בית בושת". "בית הכלא", ו"בית הספר", ויש "חסרי בית", ויש "יושבי בית", "בית אבות", ו"בית ספר", ועוד ועוד ועוד...

בית משותף

הרמן הסה, שזכור לטוב מספריו לבני הנעורים **סידהארתא ונרקיס וגולדמונד** (אם כי לעניות דעתי ספרו הטוב ביותר וגם הקשה ביותר הוא **זאב הערבה**, ואני גם מכיר מעט אנשים שיכלו לו), שייך לקבוצת אנשי רוח וסופרים גרמנים שנבהלו ממה שאהבת מולדת טבטונית יכולה לחולל לאדם ולרוח האנושית. את

המסה הקצרה הזאת כתב כדי לאותת ולשדר אותות של אזהרה תרבותית, מהדבר האפל והנורא שעלול להגיע ממקום כל כך חביב ומוכר כמו הבית שבו נולדת. יחד עם זאת יש בדבריו גם הדים לעימות הדמים הישן שבין הנווד לעובד האדמה, בין האיכר לרועה הצאן, בין קין להבל. עימות שתמיד עלול להסתיים בשפיכות דמים וב"דמי אחיך זועקים אלי מן האדמה":

נווד אני ולא איכר / הרמן הסה

ליד הבית הזה אני נפרד. יעבור זמן רב עד ששוב אראה בית כזה. אני הולך ומתקרב אל מעבר האלפים. כאן מגיע אל סופו סגנון הבניה הצפונית והגרמנית- ועימו הנוף הגרמני והשפה הגרמנית. כמה יפה הוא לעבור גבולות כאלה. במובנים רבים הנווד הוא אדם פרימיטיבי, כשם שהנווד הוא פרימיטיבי מן האיכר. ההתגברות על יצר הישיבה במקום והזלזול בגבולות הופכים בני אדם מסוגי לתמרורים המראים אל עבר העתיד. אילו היו רבים כמוני, חדורי זלזול עמוק לגבולות שבין הארצות, לא היו מלחמות ולא הסגרים בעולם. אין לך דבר טעון קנאה ושנאה יותר מגבולות ואין אווילי מהם. הם כמו תותחים, כמו גנרלים: כל זמן שבעולם שולטים התבונה והאנושיות והשלום, אין חשים בהם כלל, הם אפילו מעוררים בת צחוק. אך ברגע שפורצים מלחמה וטרורף הדעת, הם נעשים חשובים ומקודשים, ולנו לנוודים, הופכים ימי מלחמה לעינוי ולבתי כלא. שהשד ייקח אותם! אני משרטט את הבית בתוך פנקסי ועיני נפרדות מן הגג הגרמני, מעליית הגג וממבנה הקורות שבבית הגרמני. עיני נפרדות מהם ומכל תחושת הביתיות החמימה שבהם. עוד פעם אוהב ביתר שאת את הכל, כי אני נפרד. מחר אוהב גגות אחרים ובקתות אחרות. לא אשאיר כאן את לבי, כדרך שכותבים במכתבי אהבה. לא, לא! את לבי אקח איתי. אהיה זקוק לו גם שם, מעבר להרים האלה, בכל שעה. כי נווד אני ולא איכר. אני מעריץ גדול של אי- נאמנות, של שנוי, של דמיון. אינני מחשיב את הרצון לרתק את אהבתי במסמרים לאיזה שהוא מקום עלי אדמות. לדעתי, כל מה שאנו אוהבים, רק משל הוא. אני מתחיל לחשוד באהבה הנאחזת במקום אחד והופכת להיות נאמנות ומידה טובה. טוב לאיכרים! טוב לבעלי הרכוש, טוב למיושבים, לנאמנים, לבעלי המוסר. אני יכול לאהוב אותם, להעריץ אותם ואף לקנא בהם. אבל איבדתי את מחצית חיי ברצוני לחקות את מוסריותם. ביקשתי להיות מה שלא הייתי. ביקשתי להיות משורר ועם זה גם קרתן. ביקשתי להיות אמן בעל דמיון פורה ועם זה להיות גם אישיות מוסרית וליהנות מחיים מושרשים במולדת. זמן רב עבר עד שלמדתי לדעת, שאי אפשר להיות שניהם, שאני נווד ולא איכר, מחפש ולא משמר. זמן רב עיניתי את נפשי בפני אלוהים וחוקים, שלא היו אלא אלילים. כל אלה היו חלקי בטעות ובייסורים ובאשמה בכל צרות העולם הזה. אף הוספתי על אשמתי ועל ייסורי העולם בכך שלא העזתי ללכת בדרך הגאולה. הדרך אל הגאולה אינה מובילה ימינה ולא שמאלה אלא אל תוך לבך שלך. רק בו נימצא האלוהים, רק בו השלום.

מן ההרים נושבת רוח לחה. מעבר להם משקיפים איי שמים כחולים על ארצות אחרות. תחת השמים האלה אהיה מאושר לעיתים קרובות, אך גם אחוש, לא

פעם, ברוח זו, שאני עולה נגדה, יש ניחוח מופלא של מרחקים אשר נמצאים מעבר, של פרשת מים, של גבול בין שפות, של הרים גבוהים ושל דרום. רוח זו היא מלאת הבטחות. הייה שלום, בית איכרים קטן! הייה שלום נוף מולדתי. אני נפרד ממך כנער הנפרד מאמו. הוא יודע שהגיעה עת להיפרד מאמו, אבל הוא גם יודע שלעולם לא יעזוב אותה לצמיתות, גם אם ירצה בכך. געגועים אל מולדתי? בעצם, אדם מושלם כמוני, הנודד האמיתי, לא צריך געגועים למולדת. אבל אני יודע אותם, אינני מושלם. וגם אינני שואף להיות כזה. אני רוצה לטעום טעם געגועים, כשם שאני טועם את הנאותי.

הביא לדפוס דודו פלמה
(שעוד זוכר את הגעגועים למולדת מהונולו הוואי)

אוהב את העץ ואוהב את הבית

אוהב את העץ ואוהב את הבית
עץ השסק נותן פִּרְיוֹ
בֵּית אבן כִּר לְמִרְאָשׁוֹת אִישׁ
ואני,
שזעם הייתי,
הופך לאט אהבה

עודד פלד

בית הוא לב פועם

כאשר אני מציגה את עצמי, אני אומרת:
שמי דינה, אני בת כפר סאלד. הבית שלי הוא בבכפר הנשיא,
כאן אני "תושבת" מזה ארבע שנים.
הגעתי לכאן, אחרי שבע שנים בהן התגוררתי בחיפה.

לחיפה עברתי בעקבות אחי, שגר שם באותה תקופה. הייתה לי הזדמנות להשתלב עם חברים בקליניקה כמטפלת בשיטת גרינברג... וכך היה. אף פעם לא ראיתי עצמי כחיפאית. מבחינה חברתית היה לי טוב. כמה מחברותי הטובות הכרתי במהלך עבודתי בספא "יערות הכרמל". חיפה לא הייתה הבית שלי. הבית שלי נשאר בגליל בכפר סאלד, שם גרו הורי, אך לשם לא רציתי לחזור. לא ראיתי שם את עתידי. בחיפה היו לי בתים במקומות מאד יפים בכרמל, עם שותפים שביחד ידענו ליצור בית עם אוירה חיובית.

בית רצוי שיהיה מזמין לאנשים מבחוץ, ובוודאי לאנשים מבפנים, אוכל במקרר ומרחב נעים ונקי. אתה מזמן את האנשים לחיך, ובפרט לבית שלך. אחרי שבע שנים בחיפה החלטתי לחזור לגליל, להיות קרובה להוריי ולעצמי, ובחרתי בכפר הנשיא בגלל המיקום ובגלל תדמית חיובית של המקום שהגיעה לאוזני. לא הכרתי כמעט אף אחד מפה, חוץ מדורית ואבי, שחיו בעברם בכפר סאלד.

אמא שלי ז"ל, שהייתה אחות שנים רבות במחלקת יולדות בצפת, חשה בחושיה החדים ש.. "בכפר הנשיא יהיה לך טוב יש שם אנשים שונים ומיוחדים, בדיוק הראש שלך". היא זיהתה אנשים מכפר הנשיא שבאו למחלקת יולדות לפי סגנון לבושם, וגם מעיסוקה כשדכנית, והיא צדקה בגדול. פה מצאתי את מקומי. שכרתי דירה ב"הולנדים". הבנתי שיש ביקוש רב לדירות, לכן נכנסתי לדירה הראשונה שנירה הציעה לי, שלימים עברה להיות הדירה של גלית קיסלוביץ, שבאה בעקבותיי לקיבוץ, והיא לא התושבת היחידה שבאה בהמלצתי. הדירה השניה שגרתי בה ב"הולנדים" הייתה הדירה שאהרון וראג'אן גרו בה. הדירה הייתה משופעת באנרגיות מדיטטיביות, ובאופן לא מפתיע ולא מתוכנן, היא הפכה להיות גם הבית וגם הקליניקה שלי, ויצא שדי הרבה אנשים נכנסו אליי הביתה. אין ספק שהפרדה בין בית לעבודה הכרחית, ולכן בהמשך פתחתי את מרכז הטיפולים "ראות".

בית עבורי הוא לב פועם. כשלעצמו הוא קורת גג פיזית בלבד. כמו שהגוף הוא הבית של הנשמה, גוף בלי נשמה הוא נטול חיים, כך האנשים הם נשמתו של הבית. הם הם שמכניסים אנרגיה לבית. בית הוא המראה של האדם. יש חשיבות לתמונות, לצבעים, למיקום של החפצים ולזרימה ביניהם. יותר ויותר אנשים ערים לכך היום, ברמה הפיזית והאנרגטית של הדברים, גם הקירות סופגים את האהבה או הריבים שבבית. המחשבות בבית מטביעות את חותמן, וזה משפיע גם על מי שרק נכנס לבקר. אתה נכנס לבית, אתה מיד מרגיש אם נוח לך שם או לא. ילדים ותינוקות רגישים לזה במיוחד. הם מגיבים בבכי או ברצון ללכת משם, או לחלופין ברצון להשאר. מבוגרים יותר מנומסים... כשאתה יוצא מהבית לעולם, אתה יוצא עם המטען שיש בבית, ואתה חוזר לבית כדי "לתדלק" את עצמך מחדש.

האישה צריכה לצאת מהבית כדי להתמלא, להתפתח ולפגוש אנשים, ואת הכוח שהיא מקבלת בחוץ היא מכניסה הביתה. הגבר מקבל את הכוח מהאישה, מהאוכל, מהילדים ועם זה יוצא החוצה.

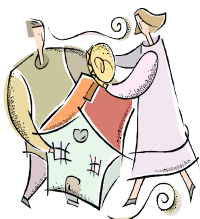
אישה עקרת בית היא עיקר הבית, במובן הבריא של המילה. "חוכמת אישה בנתה ביתה" כמאמר חז"ל.

בקיבוץ הזה אני מרגישה שיש חיות ודינמיקה שכבר אבדו בהרבה קיבוצים. דינמיקה של יצירה, של מעורבות קהילתית, חברתית. לאנשים חשוב שהמקום יגדל ויתפתח. וזה מה שתורם להרגשת הביתיות. כשאני יוצאת מהבית, בדרך לחדר האוכל, אני פוגשת אנשים, אני מרגישה קשר עם כל אחד מהם, אפילו אם זה רק חיוך ושלווה. נושא ההתייחסות לאחר, בעל חשיבות עצומה בכפר הנשיא. כשאמא שלי חלתה למשך תקופה ארוכה, ונפטרה, חשתי בתמיכה וביחס החם כלפי. כאשר מישהו שותף למשהו שעובר עליך, זה בדיוק מה שנותן את ההרגשה של בית, בקושי ובשמחה. גם עכשיו כשאני עומדת להתחתן, בעזרת השם, התגובה הכי פופולרית היא לשמוח בשמחתי. גם צעירים וגם מבוגרים. "שמענו ש..." בהמון שמחה ואהבה.

זו ההזדמנות עבורי לאשר את השמועות ש... כן אני מתחתנת עם יגאל בחיר ליבי (לא בשידוך), וכן לצערי ולשמחתי אני עוברת לגור בראש פינה, וכן אנחנו בתהליכי תשובה. אך אמשיך לשמחתי, ומקווה גם שלשמחתכם, לעבוד בטיפולים במרכז "ראות", ובכך ממשיכה אני להרגיש חלק מהמקום הנפלא הזה.

רוצה להודות לשושנה שרקי שנתנה לי הזדמנות מצוינת לבטא את מה שאני מרגישה כלפי המקום. מודה מאד לנירה קורן על התמיכה והפירגון לאורך כל הדרך, ולכל האנשים היקרים שנותנים לי פה הרגשה של בית בפירגון אינסופי באיכפתיות וביחס החם.

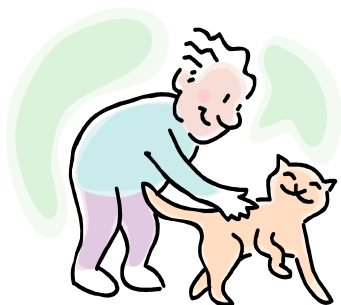
שימרו על עצמכם ועל הבית שלכם, יש בו הרבה ברכה. מציאות מיטיבה לכולם.

דינה קוטלר

★ **בחירתו של בית אינה מקרית. פעמים רבות היא משקפת את הקארמה שלנו.**

ע"י שינוי בית, ניתן לשנות את הקארמה.
פנג שואי

בית יהונתן

בית יהונתן הוא בית. שעוברים לגור בו כאשר זקוקים לשיקום ארוך או קצר טווח, הוא גם בית אבות לזקני הדור.

בבית הזה לומדים לגור יחדיו, חברי קיבוץ - אנשים שביתם תמיד היה כאן ואנשים מאיזור הצפון - מהסביבה הקרובה, והרחוקה.

כל אדם שמגיע לגור כאן מביא עימו את עצמו. את התרבות שלו, מנהגיו, וגם כמה מהחפצים שהכי קרובים אל ליבו, שמזכירים הרגשה של בית; תמונה משפחתית, אלבום התמונות המשפחתי, תמונה נוף ממוסגרת שאהב שתתלה מעל מיטתו. קישוט שחביב עליו, את בגדיו, ואת עברו, את כאביו ואת שמחתו.

משנכנס דייר חדש לבית יונתן הוא מצטרף לבית בו מתגוררים אנשים שלמדו לחיות ביחד מתוך איכפתיות האחד לגורלו של האחר, כעין בית של משפחה מורחבת שיצרה המציאות המאוחרת בשלב זה של החיים.

כאשר בני משפחתו הגרעינית מבקרים מלווים מישהו מדיירי הבית, כולם כבר מכירים, הוא מארח אותם בשמחה כמו בביתו. נכנסים למטבח, מכינים כוס קפה ויושבים בסלון או במרפסת.

שני אנשים בחדר אחד. זה לא קצת צפוף? אני שואלת את קרול ב. מנהלת הבית.

קרול: החדר ממלא פונקציה של חדר השינה של הדייר, את רוב זמנו הוא מבלה, בחדר הגדול המשותף; בסלון, בחדר האוכל, או על המרפסת – כמו בכל בית. לעיתים קורה וחסר דייר שני בחדר, הראשון מחכה בקוצר רוח שכבר יגיע לו שכן חדש.

המטפלות בבית, הן תחת פיקוחה המקצועי והנחייתן של האחות ליאנוני. **הגר** שעובדת במקום כמטפלת מזה שש שנים מספרת: ליאנוני תמיד מזכירה לנו, לטפל ולשרת את הדייר בבית מתוך כבוד ואהבה. פעמים קורה גם וישנה אי הבנה, כעסים, בין דייר ומטפלת, בין דייר לדייר, ליאנוני תמיד תדע להראות לנו את התמונה כולה, ולבוא שוב אל ההבנה והקבלה.

- אחרי הכל כולנו באים ממקומות שונים, המון התנהגויות זרות לנו, ואנחנו עובדים לעיתים מאוד קשה אפילו, על מנת להגיע למכנה המשותף, גם אם זה בינינו בצוות המטפל.

כן, כולנו כאן משפחה אחת גדולה.

ליאנוני: יש לנו גם כלבה שמא יופל, וחתולה בת חמש וחצי שעונה לשם יסמין. שהם חלק מהמשפחה. בזמן האוכל, תוכל לראות מישהו מהדיירים נותן לכלב משהו לאכול. מישהו אחר ילטף את יסמין שהושיב על ברכיו. תפקיד מיוחד ונכבד לקחה לה החתולה יסמין בבית. כאשר מישהו חש ברע, היא מיד לידו. יושבת על הכתף הכואבת, או מצטנפת מתחת לשמיכה של מישהו שירדה עליו הצינה. כשמוצאים אותה במיטה של מישהו, יודעים שמישהו אצל האדם הזה הוא אינו כשורה.

קרול: קורים כאן כל הזמן דברים, יש כאן המון פעילויות עם הצוות המורחב: פיזיותרפיסטית, ריפוי בעיסוק, תנועה וצירה. ההוספס נכנס לתמונה כאשר יש צורך. יש רופא גונטולוג ופסיכיאטר לשעת צורך, והרבה מוסיקה ברקע. גם אוהבים כאן לשיר, השבת מורגשת בבית. את החגים אנחנו חוגגים ביחד. בל"ג בעומר הדלקנו מדורה בחוץ ישבנו סביבה שרנו שירים אכלנו תפוחי אדמה מהאש ומרשמלו. היתה אורה נהדרת. פול היה אחראי על האש, רמי על הגיטרה משפחה זאת משפחה.

הגר: אנחנו מכירים ויודעים האחד על השני. מאוד ערים לכך שהאירועים המשפחתיים אצל כל אחד בבית משפיעים. מצבי רוח מיד נראים על פני כולנו.

אנחנו נשאל ונשמע ונשתתף, גם הדיירים מאוד ערים לגבינו המטפלות. "מה קרה? למה את לא שרה היום?" ישאלו את המטפלת ששרה רוב הזמן. מה שלום הבת שלך ישאלו לשניה ששמעו אתמול שחלתה.

קרול: הדיירים גם מאוד דואגים האחד לשני. אם יש ל- X כאבים, אפילו יציע מישהו; אולי תתנו לה Y ? תנו לה את זה. אני יודע, זה מאוד עזר לאישי כשהיו לה בדיוק אותם כאבים...

ליאונה: כשמישהו נפטר כאן. אבל ועצבות יורדים על המקום. קשה להם מאוד עם הפרידה, עם החסר. ואז הם מבקשים לדבר על זה. ואנחנו יושבים סביב השולחן ומבטאים את הכאב.

הגר: ליאונה לא מרשה שמישהו מהדיירים ישב סתם שעות ויבהה. עלינו להירתם ולהציע לו משהו לעשות, אם זו יצירה או כל עשייה שמתאימה לו. **ליאונה:** ניסיתי להיכנס לעבוד במקום אחר, ולא יכולתי. בבית הזה יש הכי הרגשה של בית שראיתי מכל המקומות בהם ביקרתי.

יצאתי מבית יונתן בהרגשה של הודיה, והלל, לאנשים באשר הם אנשים. על המרפסת ישבו דיירים ואורח או שניים, ואלס אנגלי התנגן לו ברקע, ובלבי מתנגנות המנגינה למלים מתוך ספר תהילים:

"ימלא פי תהילתך

כל היום תפארתך

אל תשליכני לעת זיקנה

ככלות כוחי אל תעזבני."

ראיינה, שמעה התרשמה וכתבה: שושנה שרקי.

★ **אורח בא ונכנס לביתך עם 10 ברכות:
גם אם הוא אוכל אצלך 9 מהן,
אחת תמיד נשארת בשבילך.**

(פתגם כורדי).

אדם בתוך עצמו

מילים ולחן: שלום חנוך

אדם בתוך עצמו הוא גר

בתוך עצמו הוא גר.

לפעמים עצוב או מר הוא,

לפעמים הוא שר,

לפעמים פותח דלת

לקבל מכר

אבל

אבל לרוב,
אדם בתוך עצמו נסגר.

אדם בתוך עצמו הוא גר
בתוך עצמו הוא גר.
או באיזו עיר סוערת
או באיזה כפר
לפעמים סופה עוברת
וביתו נשבר
אבל
אבל לרוב,
אדם גם לעצמו הוא זר.

ואת, ואת
כמה טוב שבאת,
בלעדייך ריק הבית
והלילה קר.
אז אני שומר עלייך
כמה שאפשר,
ועם כל זאת, האם
אמצא אותך מחר?

אדם קרוב אצל עצמו
אדם בתוך עצמו הוא גר.

המשפחה בבית-יונתן A HOUSE IS NOT A HOME

אני גר בבית יונתן קצת יותר משנה. הועברתי לכאן מבית-חולים צפת.
בתחילה התייחסתי לבית-יונתן כמוסד. היום בעיניי, זה הבית השני שלי, השינוי
נגרם ע"י מספר גורמים:

מעולם לא הייתי במוסד, הכל היה מוזר לי. שאלתי שאלות כגון: באיזו שעה
צריכים ללכת לישון, נאמר לי שזה אינו מוסד אלא בית, הולכים לישון כשעייפים.
פעם ביקשתי רשות ללכת לחוגים במפגש, שוב הזכירו לי שאני בבית, לא
במוסד. אם זה מה שברצוני לעשות, עודדו אותי. מיד הייתה לי הרגשה שכל
פעולה היא לטובתי ואקבל את מלוא העזרה, קיבלו בעין יפה את רצוני להרחיב
אופקים.

משכן אינו בית. נשאלת השאלה מה הופך בית שהוא בסך הכל בטון ואבן למושג בית. לדעתי עמוד התווך של כל חברה תרבותית מבוססת הוא המשפחה. אם ברצוננו להבין מדוע המשפחה היא גורם חשוב כל כך בחיים שלנו, נשאל את עצמנו מהי משפחה. במשפחה גורם חשוב, הוא ראשית, הגורם הביולוגי, שהוא אלמנט של שייכות, תמיכה, הבנה ובראש ובראשונה אהבה. בהוויית חיי המשפחה, מתפתחת האישיות, שהיא הבסיס של ההתפתחות שלנו, המשפיעה על גישתנו לעולם, לחיים וכו', בבית, גם החסרונות מקובלים ונסלחים. אין אף אדם שמסוגל להיות נחמד תמיד. יש ויסבול האדם כאב, מצבי רוח, אכזבות, עצבנות.. כאן מבינים ומקבלים. זהו מקום בו אתה יכול להיות אותנטי, מקבלים אותך כמו שאתה, צוחקים ובוכים ביחד איתך. יש כתף להישען עליה.

בעבר כשכתבתי על ההרגשה של המשפחה המורחבת בבית-יונתן היה זה לדאבוני כאשר אחד מאיתנו הלך לעולמו. ההרגשה של אובדן, אבל, כאב ועצבות שחודרים אל הבית. הם קשים, אפילו שהקרבה היא אינה ביולוגית. בבית-יונתן, נמצאים הרבה מהגורמים של משפחה. הקרבה הפיזית גורמת להבנה, קבלה ותמיכה, מכירים את כל המשפחה הביולוגית אחד של השני. מספרים ומחליפים דברים אינטימיים, הגאווה על הילדים והנכדים. היות והרוב סובלים בעצמם מכאבים, קיימת אמפטיה בכאבם של אחרים, מבינים את העניין שכאשר כואב לך קשה מאוד להמשיך ולהיות נחמד, כאב ונחמדות לא הולכים ביחד. כאן אנחנו גם נהנים ביחד בחגים, בביקורים המשפחתיים האישיים, ובדיונים הקבוצתיים שמתקיימים מדי פעם. בהתחלה התייחסתי למטפלות ולאחות כצוות. היום הם בשבילי החברים הכי טובים. לא רק בגלל הטיפול המסור והנאמן, אלא הם גם יודעים את השיגעונות והצרכים של כל אחד מאיתנו, ישנה הבנה הדדית, מתחלקים במחשבות ודעות, ההתעניינות במשפחות וברקע של הדיירים. דוגמא קטנה: כשלאוני, האחות הראשית, הופיעה בתכנית בטלביזיה, לדעתנו היחס היה מעוות, כולנו הרגשנו שפגעו בנו. הפילוסופים מלמדים אותנו שהסך הכל גדול יותר מחלקיו. זה נכון גם לגבי המשפחה וגם האווירה בבית-יונתן. זה לא מספר הגורמים שצינתי, אלא הסה"כ אשר ביחד מייצר אווירה וגם הרגשה של משפחה.

לני (רוז) עידן.

הבית בדרך ההר

בדרך ההר, שם נולדתי. חיפה, 1950. שם נפלא, אצילי, טבעי, לרחוב שראשיתו בוואדי ניסנס והוא מטפס מעלה-מעלה וחולף על פני המקדש הבהאי, ובית-הספר היסודי "מעלה הכרמל" בו למדתי, ומגיע עד פינת סטלה מאריס. היות שהאו"ם אישר את הקמת הבית היהודי בארץ ישראל, הוסב שמו של הרחוב, טרם נולדתי, לשדרות או"ם. מאוחר יותר, כשארגון האומות המאוחדות קבע שציונות משמעה גזענות, הפך הרחוב לשדרות הציונות. התמזל מזלי לגדול בשכונה מעורבת קטנה, שְכֻנוֹנָת שגרו בה יהודים מעדות המזרח והמערב, ערבים נוצרים וערבים מוסלמים. כל הבתים שם נבנו בידי איברהים מג'דלני ב-1930 – בתי אבן, 4.80 מ' גובהה של כל דירה, בלטות מצוירות, מרפסות פונות אל הים. ובחצר השכונה – עצי זית, תאנה, רימון, לימון, שסק. בסמוך, מעבר לחומה, שוכן מנזר המשמש גם מיסיון ובית-ספר, שדנדון פעמוניו נשמע היטב אצלנו. השכונה ממוקמת קצת מעל תחילת רחוב עבאס, במרכז דקות הליכה ספורות מהדר [מרכז העיר אז] ומוואדי ניסנס. הורי נכנסו לדירה ב-1948. לא פלשו אליה, אלא קנו אותה בדמי מפתח ממשפחת מג'דלני שהמשיכה לגור שם והעבירה את הכסף ללבנון, למשפחה שחיתה לפני כן בביתנו ונסה על נפשה. האם מצפוני נקי יותר? אינני יודע. במשך שנים שאלתי את עצמי מי הם האנשים שחיו לפני כן בדירת ענק זו, בקומת קרקע, שבילדותי המוקדמת חיינו בה יחד שתי משפחות ומאוחר יותר חולקה באמצעות קיר הפרדה לשתי דירות. מצפוני נקי יותר, לפחות, ממצפונם של אי-אלו סופרים ואמנים יפי-נפש שבנו או קנו בית בעין הוד ומדברים גבוהה-גבוהה נגד ההתנחלויות בשטחים תוך ידיעה ברורה שהם חיים על אדמות כפר שתושביו

נמלטו במלחמת השחרור ובנו לא הרחק משם את עין חוד, אחד מאותם 40 כפרים שהמדינה אינה מכירה בהם עד היום ואין בהם תשתיות חשמל, מים זורמים וביוב. מונו, שהגיע לשכונה כעבור שנים רבות, העז לספר לי יום אחד, במבוכה רבה, שהוא בן למשפחת פליטים שברחה מאיקרית, ותיאר את המסעות שערך כילד עם סבו, על חמור, במשך כמה ימים, מן הכפר בגליל המערבי לחיפה.

אך השכונה בה גדלתי היתה רחוקה מעיסוק בפוליטיקה. היתה זו חממה נפלאה בה גדלנו כולנו כבני אדם שווים – זה היה הדבר הטבעי ביותר עבורנו, הילדים. יהודים, נוצרים ומוסלמים התארחו אלה אצל אלה בחגים, השתתפו בשמחות ובלוויות. בפורים הבאנו להם משלוח מנות. בפסחא קיבלנו ביצים צבועות, וביום האחרון של הפסח, בערב, הביאו לנו פיתות שנאפו בבית. ב-1956, במבצע קדש, קיבלנו הוראה לרדת לקומות הקרקע שעה שהמשחתת המצרית איברהים אל אוואל ירתה פגזים על העיר. היות שלא היו אז מקלטים ציבוריים, ובוודאי שלא ממ"דים, מצאנו את עצמנו מצטופפים בדירתנו שבקומת הקרקע בחברת עשרות שכנים יהודים וערבים במשך שעות ארוכות עד שהמשחתת נלכדה. כולנו התבשלנו באותו סיר. הסבתא הערבייה הקשישה

[טֶטֶה בערבית] נהגה לשבת מתחת לעצי השסק שגנבנו מהם פירות בלילות, ליד באר קטנה, מעשנת נרגילה. איברהים וג'ון מג'דלני החזיקו כלבי פוינטר שליוו אותם במסעות הציד שלהם בימי ראשון. בגיל צעיר מאוד, הייתי אז בן חמש, נבהלתי יום אחד כשהכלבים שוחררו מן המכלאה וקפאתי במקומי. ג'ון קרא לי לבוא אליו מיד, אמר לי לא לפחד, מסר לי קערת בשר ענקית ושלח אותי למכלאה להאכיל את הכלבים. ומאז אני תקוע איתם. מריבות ומכות היו בינינו, הילדים, אך אף פעם לא על רקע לאומי או דתי. היתה זו ילדות מופלאה [תקצר היריעה מלהכיל את כל סיפורי האלף לילה ולילה שלה], ילדות שהייתי מאחל לכל ילד בארץ הזו לעבור אותה.

רק כעבור זמן רב, בשנות השבעים הראשונות, במרד הגדול של השמאל באוניברסיטת חיפה, התפוצצה בועת ילדותי. בין שאר עוולות מסוגים שונים ומשונים התברר לי שג'ון מג'דלני, האיש העשיר בשכונה, עמיל מכס בדרגה גבוהה, נשיא העדה היוונית-אורתודוקסית בחיפה ויושב ראש מועצת המנהלים של "בית הגפן", המתנ"ס היהודי-ערבי, נקנה, במחיר שררה וממון, וכמוהו נכבדים ערבים אחרים, בידי השלטונות על-מנת לשמור על דו-קיום שקט בעיר, כך שאפילו חברי המפלגה הקומוניסטית לא חצו אף פעם את הקו האדום, ונשמרה רקמת יחסית אנושית וחיובית בין תושביה היהודים והערבים של העיר. משת"פים-שמשות"פים, טוב שנהגו כך. למעלה ממחצית חיי עברה בבית ההוא, בשכונה ההיא. חבל הטבור שקישר אותי לחיפה נחתך מזמן. אבל לבית ההוא, שנמכר בינתיים למשפחה ערבית, אני מתגעגע לפעמים. וגם לשכונה ההיא שהיתה בשנות החמישים והשישים חלק מארץ אחרת, זו שאנו מכנים תוך התרפקות על העבר: ארץ ישראל הישנה והטובה.

עודד פלד

בית

כשלימד אותנו אדם את נושא 'האדם ומעונו', חילק אותנו, את בני "כיתת אייל", לקבוצות קטנות שבכל אחת ארבעה או חמישה ילדים ובמשך תקופה, שלי נראתה כמו שנה, אבל אולי הייתה שבוע ואולי חודש, עסקנו, כמעט כל זמן הלמודים ובכל הזמן הפנוי, בבניית הבית.

המקום שבחרנו היה המקום הכי אפלולי וסבוך בישוב – בשיחים שבצד הדרך שירדה מחדר האוכל הישן למקלחת הציבורית. הרעשנו וטלטלנו את ענפי השיחים ואז בחנו אותם באריכות לוודא שאין שם נחשים. כמה שעות טובות ארכה הגרירה והדחיפה של ארגז עץ גדול שמצאנו ליד הנגרייה. עלה ממנו ריח משונה, של חו"ל. לאחר בוקר שלם של דחיפות הצלחנו להכניס אותו אל תוך מעבה השיחים. כעת הוא היה מוסתר לחלוטין ורק מי שעמד ממש בסמוך לו ראה אותו. אחד מאיתנו היה שומר, שהודיע לנו בכל פעם שנראה אדם מתקרב ואז היינו מתכופפים ומפסיקים לנשום עד שיעבור.

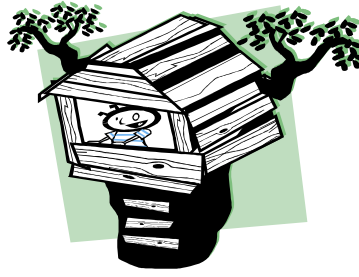
איש לא גילה את ביתנו המוסתר. הצבנו את הארגז על צידו. חצי פתח כיסינו בבד כך שנוותר פתח כניסה צר. בצפיפות, יכולנו – כל הארבעה, לשבת בתוך הארגז. ארגז תפוחים, שעליו פרושה מפה פרחונית, היה השולחן. צנצנת קטנה עם פרחי גרניום אדומים עמדה עליו. על הקירות תלינו ציורים שציירנו. השיא היה כשהכנו בבית שלנו ארוחת ערב והזמנו את ההורים. קודם לכן בילינו זמן רב בניקוי הבית באמצעות מטאטא קצוץ מקל, בסדור שביל גישה תחום באבנים קטנות ובהכנת שלט 'ברוכים הבאים'. על פתיליה שהבאנו הכנו ביצה מקושקשת בבצל, גם סלט חתכנו, הגשנו עם גבינה ולחם. אנחנו, הילדים, ישבנו בתוך הבית והתענגנו על הארוחה הכי טעימה שאכלנו בחיינו. ההורים פטפטו בחוץ. כשעלה לראשונה רעיון השינה התלהבו חברי, אבל ביום הגורלי התחרטו. הרגשתי שעד שלא אישן בבית הוא לא יהיה שלם לגמרי.

לאחר שהלכו ההורים והמטפלת כיבתה את האור, עוד קודם להגעתו של ההורה הישן, דחפתי שמירה מתחת לסדין שעל מיטתי וארגנתי אותה בצורת ילד. לקחתי צרור שהיו כרוכים בו סדין ובתוכו שמירה ובגדי הבוקר, נעלתי את סנדלי וכך, בפיג'מה, רצתי בדרכים צדדיות, מסתתרת בצד בכל פעם שעבר מבוגר, עד שהגעתי לבית. המקום היה חשוך מאד. היה לי פנס חנוכה קטן. לאורו ראיתי שלבד מכמה עלים הכול נקי. סדרתי את הסדין והשמירה והשתרעתי ואז כבה הפנס. נותרתי לבד בחושך עם זמזום הצרצרים והקרפדות בביתי הקטן שבסבך. תהיתי אם היצורים אוכלי בשר האדם שיכולים להיכנס דרך החורים ברשתות של חלונות בתי הילדים ידעו גם להגיע לכאן והרגעתי את עצמי שהבית כל כך מוסתר שהם לא ידעו למצוא אותו. לפתע שמעתי רעש מסוג אחר, טיפוף. התחיל לרדת גשם. התכרבלתי בשמיכתי. הטפטוף הפך לגשם אמיתי שזחל ונזל אל תוך הבית. אספתי את שמיכתי ובגדי הלחים ויצאתי. באור המנורה נראו פסים דקים של גשם שהיכה בעליצות על העלים הנענים מסביבי, שהגיבו לגשם בהברקת פנים מקרינה. האדמה החזירה אף היא בניחוח המיוחד של הגשם הראשון. הרמתי גוש אדמה קטן והכנסתי לפי ומצצתי אותו. על אף ניחוחה החושני טעם האדמה היה רע במיוחד. את השמיכות והבגדים הלחים פרשתי על המיטה ונרדמתי תחתם כשראשי וליבי מלאים בדאגה ובתכנונים לביתי הקטן.

מאוחר יותר, בחמסיני הסתיו של אותה שנה, ראינו נחש שחור, ארוך ומבריק, חוצה את המדרכה ונכנס לגינה המטופחת של 'כיתת אייל'. הנחש חרץ לעומתנו את לשונו ביהירות ונעלם בחור שמתחת לבית. זמן קצר לאחר מכן, עשיתי יחד עם מספר מבני הכיתה מעשה שלא יאמן, נגשנו אל אדם ובקשנו ממנו שייתן לנו שיעורי בית! אמרנו לו, "אתה לא מלמד נכון. האחים הגדולים שלנו יושבים בכיתה, וכותבים הרבה ויש להם שיעורי בית ומבחנים. זו הדרך הנכונה. גם אנחנו רוצים". אדם מצא את הדרך שלו לתת לנו שיעורי בית, שעל אף שלא היו ממש נכונים קבלנו, אותם בשמחה.

במשך שנים רבות זכרתי ונמנעתי מלדרוך במקום שבו נגע הנחש.

שלומית עדר ליפשיץ

תמיד בבית / אפרים סידון

הצב

הוציא ראשו מבעד

לביתו שעל הגב,

וחשב:

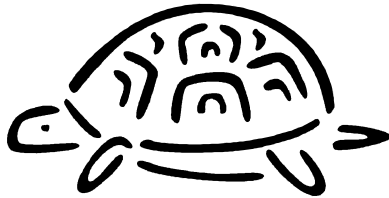
"נורא מוזר,

אני כבר צב די מבוגר,

בן תשעים ושבע אולי,

ועוד לא יצאתי מהבית

אפילו פעם אחת בחיי".

זהו בית ילדותי שלי, בראש פינה – ברחוב העליון. שם גדלתי. מעל
ובואדי בין המעיינות, בין שיחי הפטל הפראי, כלנית ורקפת. ניזונים

היינו מפרי הגן; מפרי עצי הזית, הרימונים, התאנים, הענבים, האגוזים, והסברס שבגן.

הבית מביט אל הוואדי ואל ההר שממול, בית הקברות בו קבורים גדולי הדור והסבים שלי. זה היה אז הבית היחיד במושבה, באותם זמנים, שהיה בן שתי קומות. בקומה מעלינו גרה משפחת ד"ר אוחובסקי, אשר בין שאר היישובים באיזור, היה גם הרופא של כפר-הנשיא / מנסורה. חברים מספרים, איך היה ד"ר אוחובסקי מגיע עד לשדה התעופה מחניים ברכבו, ומשם ברכיבה על סוס שחיכה לו מטעם יושבי מנסורה. ביתנו שכן בין המעבדה המפוארת של הפרופ' מר, המעבדה האנטימלרית, לבין בית הכנסת הגדול, של כל החגים. זה היה ביתי, נוף ילדותי.

שושנה שרק

שני סיפורים קצרים על בית

הטלפון מצלצל – לפי סוג החיוג אתה יודע שזה טלפון פנימי. אתה חושב לעצמך: "אולי זה מיכה עם איזה סיפור זימה?" לא, הפעם זו שושנה שרק שמבקשת ממני לכתוב משהו לדברי הכפר – כל הקשקושים שלי על זה שכתובה אצלי זה דבר מאוד אישי ושאני סובל כבר שנים מ"עצירות" ספרותית לא מעניינים אותה.

"אני רוצה שתכתוב על הנושא בית – תכתוב על הבית שלך, מה זה בית בשבילך" – אני ממשיך להתעקש: "שושנה, אני צריך התראה של שנתיים כדי לכתוב...", "אז אתה יודע מה, תיגש ל"מפגש" ותראיין בשבילי את "דיירי המפגש" בנושא בית, בסדר?" "בסדר", אני אומר, רק כדי להיפטר ממנה ומניח את השפופרת בהקלה....

שתי דקות יותר מאוחר – הטלפון מצלצל – גם עכשיו זה הטלפון הפנימי, רק שהפעם אני יודע בוודאות כמעט טרגית שזו שושנה שרק: "סמי, התקשרת למפגש?" "לא", אני עונה. "למה לא?" שואלת העורכת.

"לא הספקתי", אני עונה, וביני לביני אני חושב: "למה בכלל הסכמתי להתעסק עם הנודניקית הזאת"....

"טוב, אז תיגש מחר ב- 10:00 ל"מפגש" וטראיין כמה מהחברים". "בסדר", אני אומר.

מישהו פעם אמר לי שאם אתה רוצה להיפטר מקרציות – אז תסכים לכל מה שאומרים לך – ותנתק את השיחה.

אני נכנס ל"מפגש" עם דפים ועט וחושב לעצמי, מה לכל הרוחות אני עושה כאן?

אני שואל בקול רם אם מישהו ראה את שמחה ארנולד ודיאן מצביעה לכיוון שתי רגליים דקות מוסתרות ע"י בד – לפי הרגליים אני מזהה שזאת שמחה משחקת איתי "מחבואים".

"שמחה", אני אומר, "תספרי קצת מה זה בית בשבילך. שושנה ביקשה ממני לכתוב..." אני לא יודעת אם זה מה שאתה רוצה לשמוע, אבל תשמע סיפור. (רק שזה יצטרך להיות תוך כדי הליכה). – "אני בדרך לבקר את גוסטי". "בגיל צעיר מאוד נשלחנו אני ואחי לאנגליה – הייתי אז בת ארבע – אותי שמו בבית של גויה: אני לא יכולה לשכוח איך שהאישה שאצלה הייתי אמורה לגור עמדה מולי ואמרה: "גברת צעירה, אני לא צריכה להגיד לך שהימים ימי מלחמה, האוכל קצוב... את פשוט תאכלי מה שאנחנו נאכל – אני יודעת שאת לא אוכלת חזיר, אבל אצלנו את תאכלי מה שאנחנו נאכל". "אתה צריך לזכור שאני בסך הכל הייתי ילדה בת ארבע. אם האישה ההגונה הזאת לא היתה אומרת לי את מה שאמרה, לא הייתי שמה לב בכלל אם הבשר שהגישה לי בארוחת יום ראשון היה חזיר או לא, אבל אני זוכרת שהרגשתי בחילה ועד היום איני יכולה לאכול בשר חזיר, ואני שואלת את עצמי, מה ההורים שלי עשו כדי להטמיע בילדה בת ארבע את המסורת היהודית ואת ערכיה, עד כדי כך שעד היום יש לי כבוד מאוד גדול למסורת זו, למרות שכפי שידוע לך, אני לא אישה דתית....."

אנחנו נכנסים לגוסטי, מוצאים אותה שוכבת במיטה וקוראת. "זה נוח לך ככה לשכב ולקרוא?" שואלת שמחה. "כן", עונה גוסטי השמחה לביקור. מיד היא אוחזת במקל ועוברת איתנו לסלון.

"אתם רוצים לשתות משהו, אולי תה?"

"לא" עונה שמחה. היא פשוט יודעת שאם תגיד כן אז "הביקור" עשוי להתארך. "אוקיי", אני אומר, אבל לא תה אנגלי – המחשבה שמישהו לוקח משקה כל-כך טעים כמו תה ושם בתוכו חלב – מעוררת בי רגשות כמעט כמו הרגשות של שמחה, בארוחות יום ראשון אצל המשפחה הגויה.

הפיליפינית, הנחמדה של גוסטי מכינה לי תה ואני יושב וחושב לעצמי: אולי גם את גוסטי אני יכול לראיין?

"גוסטי, שושנה ביקשה ממני לראיין חברים בנושא "בית" – יש לך איזה סיפור שאת רוצה לספר לי?"

"לא" עונה גוסטי. "אני לא מספרת סיפורים".

ואז היא ממשיכה.... פעם ראשונה בחיים שאני מספרת את הסיפור הזה:

"אבא שלי היה ג'ינג'י גבוה, ואמא שלי היתה קטנה עם שיער שחור. היינו שלושה ילדים במשפחה, אחי הבוגר, ארנולד ואחי הצעיר דוד, אחי הצעיר היה

מוכשר מאוד וידע לנגן כינור בלי שלמד מוסיקה, גם אחי הבכור היה מוכשר מאוד, אבל הוא היה צריך לעבוד קשה כדי להצליח.
אחי ארנולד היה לי כמו אבא, תמיד דאג לי ושלחו אותי יחד איתו ב"קינדר טרנספורט". בזמן המלחמה.
אחי הצעיר דוד נשאר עם אמא ואבא – את אבא שלחו לטרייזנשטאט ואת אמא ואחי שלחו לעבוד בבית חרושת לתחמושת...
האמריקאים הפציצו את בית החרושת ואמא ואחי הצעיר, דוד, נהרגו בהפצצה, אני רק מתפללת שבזמן שהמקום הופצץ, שלאמא שלי היה זה זמן למצוא את דוד, לחבק אותו ולמות יחד אתו."

סמי אוחיון

מהו בית? מפי הטף.

יצאתי לגן שקד. לאסוף ברגע, כמה רעיונות "על בית" מהקטנטנים.

שיתפו פעולה: עטליה יצחקי גולדברג, דניאל שרעבי, רועי זאבי (הבן של פנינה ויסברוט), גיא ברכה, רון ביטון, ים אלקסלסי (ת), לי טנא (בן משק יחד בגן שקד).

ילדים מי יכול לספר לי מה זה בית?

כשאומרים בית, למה מתכוונים? שאלתי אני.

- בית זה חגיגה לירושלים
- (רון) זה הבית שלי ושל ים... ושל בר.. ועוד ילדים יכולים לבוא אם הם רוצים.
- אני האמא והיא הילדה ואני עושה לה עכשיו אוכל. את רואה?
- בית זה חלונות ודלת
- דרך החלונות אפשר לראות את העולם, ואת האנשים בחוץ, ואת ואת...
- את הדלת – אפשר לפתוח ולסגור
- בבית יש משחקים

- הכי חשוב שיהיה בבית אוכל
- הכי חשוב בבית שיהיו אמא ואבא וילדים
- אני אוהבת את הבית שלי.

מה טוב שם?

- ממתקים
- (עטליה) לא נכון זה לא בריא אז יבואו לגור בשיניים קריוס ובקטוס החיידקים.
- את יודעת מה קרה לחברה שלנו? היא זללה הרבה ממתקים והיא הלכה לרופא שיניים
- אני אוהבת את שחר היא בבית שלי.
- בית זה חשוב, חוזרים לשם אחרי הגן.
- את מכירה את אמא שלי? היא גרה בבית
- אכלתי שטויות ולא צחצחתי שיניים לפני שהלכתי לישון.

מה זה קשור לבית?

- אמא שלי מלמדת אותי לצחצח, וזה קשור.

שמעה וציטטה: שושנה שרקי.

**"בתים רבים יש בעולם,
אך אין כה יקר כביתו של אדם".**

חגית היא בעצם התושבת הראשונה שלנו במסגרת ענף "תושבים". היא גרה בכפר הנשיא מזה 13 שנים. כתושבת ותיקה, כארכיטקטית במקצועה, ביקשתי לראיין אותה בנושא "בית".

*מילא חגית, אבל כיצד ייתכן 'בורשטיין' להיות דור שמיני בצפת?

חגית: שם משפחתי מלידה הוא פינקלשטיין, משפחות אימי הן סרור ואוחנה. עם בגרותי 'ברחתי' מצפת, כי העיר שהכרתי, השתנתה לי פתאום, ולא אהבתי את מה שקורה בה. כשבאתי לכפר הנשיא, אחרי שכבר בחרתי לי את הדירה שרציתי לשכור, אמרו לי אלזה, שהייתה אחראית על הדירות, ותמר ו' שהייתה המזכירה: "כל עוד את רוצה לגור כאן וכפר הנשיא רוצים אותך, זה הבית שלך".

*את אוהבת את הבית שלך?

אלזה הראתה לי את הבית הזה ב'רכבות'. הוא לא בית אטרקטיבי. בחרתי בו, כי הבנתי שאוכל לחיות בבית אחד ולא ישנעו אותי כל פעם לבית אחר לפי דרישה. אמרתי לה שאני רוצה בית ש'אף אחד לא רוצה או ירצה בו'. מה שקנה אותי הוא ה'ג'ונגל' הנושק לחדר המגורים. חשוב לי שהטבע יהיה אצלי בבית. הקשר החוצה הוא הכרחי. מצד שני, אמנם אין בזבז שטחים בבית, אבל גם אור ואוויר חסרים, כך שאני לא 'ממש' אוהבת את הבית שלי. לכן אני אומרת, שאני מפצה את לקוחותי על הסבל שלי, כי הבית הוא חשוק. כשאני בבית, האור תמיד דולק. חסר לי אורו של בוקר. הבוקר מפציע ישר אל השירותים שלי... ויש לי חסך באור טבעי. הבתים בקבוץ קרובים האחד לשני. הדבר הראשון שעשיתי לי לביתי כאן, היה ללכת ל'וילאג' להזמין וילונות עם ההדפסים של מרקי. אוולין היתה זו שתפרה אותם. היום הם כבר מהוהים מרוב הכביסות והזמן, אבל אני לא מתכוונת להחליף אותם - זו הגאווה שלי.

*ספרי לי קצת עלייך כאדריכלית, מהי משמעות של בית עבורך?

אני הנדסאית אדריכלות, הנבדלת מאדריכל בזה שהוא רשאי לתכנן בישראל גם ערים ושכונות, ואני מורשית לתכנן בתים בגובה של עד ארבע קומות. תפקידי לעצב את הבנין, מבחינת התפקוד (התאמה לצרכי המשתמש - הדייר) והצורה - כיצד נראה הבנין לצופה מתוכו ומחוצה לו. מהנדס או הנדסאי בניין מקבל ממני תכנית, יחד איתי הוא קובע את מיקום חלקי השלד (עמודים וקורות) ומתרגם אותם לתרשימי ברזלים וכתב כמויות.

כאדריכלית חשוב לי להדגיש, שכאשר מישהו מבקש ממני לתכנן עבורו בית - זה הבית שלו, לא שלי. אני מקפידה מאד לעשות את ההפרדה הזו, כי אני מתכננת בית לאנשים, לא לי. זו הסיבה שאני 'יורדת לאנשים לנשמה': הפגישה הראשונה בדרך כלל מאוד ארוכה. לפעמים 3 שעות. יושבת ומתחקרת, לומדת על אנשים, לומדת איך הם חיים, את ההעדפות שלהם. מה חשוב יותר, מה חשוב פחות. מה סדר היום שלהם ומה סדר החיים שלהם. מה - מניסיון החיים שלהם - טוב ורע אצלם בבית. מה נוח, ומה לא. אנשים יודעים מה טוב להם ומה הם רוצים.

ה'מקום שלי' בתהליך הוא לקחת מה שמישהו אומר שטוב לו ולתרגם את זה לתכנית. הסיפוק הגדול שלי הוא שאנשים חיים בתוך התכנית שלי והם 'מבסוטים'. מה ש'היה אצלי בראש' הופך למציאות, אפשר לממש אותו.

בשביל כל אחד בית זה משהו אחר. לכל אחד יש חיים אחרים. יש אנשים שאוהבים את המטבח יותר, והוא מרכז הבית. יש אנשים שהטלוויזיה היא מרכז הבית. כל אחד והצרכים שלו. זו הסיבה שאני יכולה לקחת בתים שבמקורם דומים לגמרי, ואילו בתכנון החדש שלהם יהיו שונים לחלוטין. אין קשר בין בית לבית, כי הצרכים הם אחרים.

יש מי שיאמר: הבית שלי 'בלאגן', אין בו פינה משלי, שקט משלי, מקום לנוח מיום עבודה. ומה משמח הוא לשמוע ממנו אחרי השינוי, ולדעת ש'כייף' לו

לחזור הביתה, הבית מואר מאוורר ולכל אחד פינה משלו.

צריך שתהיה כימיה בין המתכנן לבעלי הבית. מתכנן הוא מישהו שנכנס לך לתוך הבית, לתוך המנהגים, מי ישן איפה, ("כשהוא מדבר בטלפון, אני לא רוצה לשמוע אותו"), "אני לא רוצה לראות אותה כשהיא עושה את....", נכנס לחיים הפרטיים של המשפחה ואמור לתת תשובות לכל אלו בתכנון. לעשות הפרדת כוחות. לדעת לשלב שני אנשים. כל אחד בא מרקע אחר. הוא ככה והיא ככה. ולך תמצא את הקומבינציה המושלמת בין שניהם. ששני אנשים יחיו באותו בית והבית יתאים לשניהם. זה תהליך פסיכולוגי. תהליך של מי מתפשר, איך וכמה הוא מתפשר.

***האם חויית התכנון בקיבוצים, שונה מאשר במקומות אחרים?**

בעבר, חלק גדול מבתי הקיבוצים, נבנו מ'גרושים'. בלית ברירה התקינו חלונות קטנים, וכדי לחסוך בשטחים עשו 'שיתוף חללים': הכניסה אל מרכז הבית והכל מתפצל ממנה, כך שבדרך מחדר השינה למטבח חוצים את הכניסה. נבנו מטבחים שאינם יכולים היום להיחשב מתאימים. הצרכים והיכולות השתנו. אנשים מבקשים ממני להפוך את הבית שלהם למשהו שמתאים להם. יש כאלה שרוצים הרחבות ויש כאלה שרוצים רק עיצוב פנים: משנים קירות פנימיים, אך לא נוגעים במעטפת. במקרים רבים, התכנון עבור משפחות בקיבוצים הוא בתקציב ב'גובה הרצפה'. החכמה היא להתארגן בתוך מסגרת התקציב הזעום הקיים - ובמסגרתו להוציא בית שאנשים יאהבו אותו. זה בעיני אתגר. הרבה יותר פשוט לקחת נייר חלק ולתכנן לך בית, על מגרש ריק, הפתוח לכל רוחות השמים, עם שמש של בוקר, ערב וצהריים, בכסף ללא גבולות, לכוון ולעצב אותו בכל זווית וצורה שתחפוץ.

בתקציב המצומצם העומד לרשותי בדרך כלל, אני 'מוכרת' בעיקר אשליות, כי שטח אין לי. אני צריכה למכור תחושה של חלל או מרחב - שזו אשליה: אני לוקחת מקום קטן, חנוק וחשוך ועושה ממנו מקום מואר ומאוורר המשרה הרגשה של רווחה. הסיפוק הוא להכניס לבית אור תרתי משמע, אפילו הגדלת חלונות מקלחת שיהיה שם יותר אור ואוורור, שגם משם ניתן יהיה לראות את החוץ.

בדרך כלל נכונה העובדה, שההשקעה הכספית הגדולה ביותר בחיי רוב האנשים, היא בביתם: בנייה, הרחבה, שינוי, או שיפוץ. כל דבר אחר שאדם קונה, קיים כבר וניתן רק לבדוק מה זול יותר, ואיפה ניתן להשיג שניים במחיר של אחד. ההוצאה על בניית בית היא סכום כסף שקשה לתפיסה, על משהו שלא קיים, אלא יופיע רק בסופו של תהליך. האמון בי הוא כל כך כבד, שחשוב לי שאנשים ידעו, שהם השקיעו את הכסף שלהם במשהו שהם יאהבו. בית נמשל בעיני קודם כל למכונה שעובדת ומתפקדת על כל מרכיביה: מגורים, שינה מטבח ושרותים, מבחינת קשר נכון בין הפונקציות. יופי מבחינתי הוא דרגה אחת מתחת לתפקוד. הבית צריך להיות פונקציונלי ונוח לשימוש. אין לי עניין לעשות משהו שהוא 'וואו' בחיצוניותו אך אינו נוח בתוכו. התפקיד שלי הוא לבנות בית ש'כייף' להיות בו, שבן אדם ירצה להגיע הביתה בשמחה וירגיש שבעיניו הוא הבית הכי יפה שיש: לא בית של מליונרים-

אבל הבית שלו . ואם הצלחתי לשלב את התפקוד עם היופי - באתי על שכרי.

אני גם מלווה את הבנייה. חשוב לי שהבתים ייבנו וייראו כמו התכניות שהכנתי. ישנם קבלנים החושבים שאדריכלים יודעים רק לצייר. חשוב לבעל הבית וגם לקבלן, שמי שתכנן את הבית, יידע להיות קשור לבנייה: יבדוק, יפקח וייסע בתקשורת ביניהם.

***ועם כל הפער בין הבית שאת רואה בעיני רוחך, ובין מה שקיים בקיבוץ, בכל זאת את נשאת לגור כאן, למה?**

אני כמו היונה ב-"דירה להשכיר": "הדירה לא טובה בעיני, אבל השכנים טובים בעיניי, ואני אשב לי כאן בחפץ לב". אני אוהבת מאד את האנשים בכפר הנשיא, החברה נעימה וטובה ויש כאן הרבה פירגון ונימוס...

כפר הנשיא זה המקום שאני רוצה בשבילי. אין לי שום רצון לגור בשכונה, כי זה בחוץ. אני בפנים, אני פה בגלל האנשים.

חגית בורשטיין

שמעה וכתבה: שושנה שרקי.

בית בית, מי יבנה לי בית

אין בעברית הבחנה בין המבנה 'בית', לבין המושג 'הום' (באנגלית). אז מה זה בית? או 'הבית'?

אם אני מתאכסן באיזה מלון בחוץ לארץ, מבלה בעיר וחוזר לישון במלון, אני אומר שהולכים הביתה. ולהבדיל, בעבר הרחוק, הלכתי מחדר האוכל לאוהל, וגם זה היה הביתה.

או שמא הבית הוא הבית שבו נולדתי, ושישים שנה אחרי שנאלצנו לעזוב אותו חיפשתי אותו בעיר מולדתי? או שבעת המקומות ברחבי אנגליה בהם ביליתי את שנות נעורי?

אז כן, רוב שנותי עשיתי כמובן בכפר הנשיא והתגוררתי בשמונה 'חדרים' שונים במשך השנים וכולם היו ביתי.

המסקנה המתבקשת היא שכפר הנשיא, על כל בתיו הוא ביתי ואין זה משנה כלל אם אחד הבתים 'ישויך' לי.

Just don't put me in a Home

Bye

טומי עמית

לכל בית יש את הנשמה שלו. חפשו אותה. שאלו את עצמכם : מה בית אומר לי? האם הוא מדבר אלי ? האם אני אוהב אותו ? האם הוא מה שחלמתי עליו, או שהוא משקף איזו פשרה ? מה משמעותה של אותה פשרה ?

פנג שואי

"בית"

ראשונים

כעס
מורת-רוח
שקרים
קנאה עיוורת
צביעות
שפיטה
מכות
ספרים
חלומות ...

ביניים

בריחה
הקבוצה
התיאטרון
עוני
ילדים במצוקה
אנשים טובים
יהדות ...

תחנה אחרונה

קבלה
שייכות
איזק
משפחה
בנייה
נוף
גינה
ביתנו
כפר הנשיא ...

בית

על פי המילים והפירוש היבש במילון "בית" יכול להיות: מבנה מגורים, משכן, דירה, מוסד, שושלת, עם, מולדת, אסכולה, פיסקה, בית בשיר. יש כמובן בית שנקרא לב ויש בו שני חדרים שאצל כל אחד יש להם שימוש שונה. נתבקשנו לכתוב על נושא הבית לפי ראות עינינו ומחשבתו של כל אחד, מהו בית. אני מאמין שבית הוא אוסף של כל השמות והפירושים שהבאתי בהקדמה. בית בשבילי הוא המקום שאני הכי אוהב להיות בו, לטפח אותו ולהרגיש שייך. בית בשבילי הוא הלב שהוא ה"הארד דיסק" של המחשבה, מסנן רגשות ולא סתם אומרים – "תלך עם הלב", מה שהלב מרגיש שם ביתך, שם מקומך והוא זה שאומר לך אם תרגיש בבית או לא. אצלי בית הוא בראש ובראשונה המשפחה הפרטית ואחריה המורחבת: בשכונה בה גדלתי, החברים מילדות, החברים שהצטרפו במשך השנים, המקומות שבהם הייתי וחייתי פרקי זמן שונים ולבסוף המקום שבו קבעתי את מגורי ועדיין לא גיבשתי דעה אם הוא בית לפי המושגים שלי.

בית אבי

למרות שכולם תמיד אומרים "בית אבי", הרי ברור שהיסודות של הבית הם ב"אמא". זכרונותי מבית אבי (הורי) ראויים להיכתב בכתב גדול והיריעה לא תספיק.

הבית בו נולדתי וגדלתי היה בית חם, אוהב, מגן, מחוז מבטחים, בית מלא ילדים (עשרה!), שמחת חיים, אושר, למרות שהיה בית בהגדרה העכשווית מעוטי יכולת ובימים של אז, בית עני, הורים ללא ידיעת קרוא וכתוב. בעיקר שמענו ודיברנו בכורדית ומצרית (שפת אבי), בית בשכונה מאוד מגובשת וברמה סוציו אקונומית שווה, אבל אוהבת ומפרגנת שיויונית, חברות אמיתית ועוזרת.

אצלנו בבית השבת היתה מתחילה כבר מיום חמישי כאשר האוטובוס היה מגיע לשכונה ועוצר לכל אחת בדיוק במקום שהיא מבקשת, כמו מונית, ומהאוטובוס היו יורדות אמהות עמוסות סלים מהשוק, קניות לשבת וכבר בערב היינו יושבים ומכינים את כל האוכל לבישול ביום שישי, מנקים ירקות, מכשירים עופות ובשר, וביום שישי כבר משעות הבוקר המוקדמות היה ריח הבישולים מציף את השכונה. כל משפחה והאוכל המסורתי שלה – כורדים, מצרים, פרסים, תימנים, מרוקאים ואפילו גרוזינים ופולנים, (אשכנזים בפינו הילדים). לכל עדה בית-כנסת משלה, תערובת של צלילים ותפילות בנוסחים שונים. כל יום שישי לפני ארוחת הערב היינו, אנחנו הילדים, מנקים את הרחוב הצר שלנו, מגרפים ומשפריצים מים מחצרות הבתים, כי ברחוב שלנו היה רק חול וחול, וכך היינו גורמים לאבק לשקוע.

היה לנו נוהג בין השכנים להחליף מאכלים, למרות שבכל בית היה אוכל שמספיק לכל השבוע. הנשים המבוגרות היו נכנסות אחת לשניה ומתעניינות מה כל אחת מבשלת לשבת.

לנו הצעירים השבת הייתה מיועדת לבית-כנסת ולאחר מכן לכדורגל בעונת המשחקים וים בקיץ.

החגים היו גולת הכותרת של החיים בשכונה. את החגים היינו מרגישים חודש לפני וחודש אחרי ואת חג הפסח אפילו יותר מכך.

משחקים

את המשחקים היינו ממציאים או בונים משחקים. כמעט מכל דבר אפשר ליצור משחק. למשל – חמש אבנים, טיקטק (דודס בערבית), חמור ארוך, דגלים, הקפות (בייסבול לאמריקאים), גוגועים (של משמש), ג'ולים, טרזן, מלחמות וכמובן כדורגל בשכונה.

בילדותי לא היה לי קמצוץ ממה שיש לילדים היום מבחינה חומרית, אבל היה לי הרבה יותר מבחינה חברתית ורוחנית. ערכים טובים, דרך ארץ ושמחת חיים. דלות הייתה נחלת רבים מתושבי השכונה. המכולת השכונתית סיפקה מצרכים כנגד רישום במחברת או תלושי מזון וההורים היו מגיעים אחת לכמה זמן וסוגרים חוב עד לפעם הבאה.

לא היו מקפידים או פריזרים. בשכונה היה בית חרושת לקרח והיינו מביאים קרח הביתה למקרר, עוטפים אותו בשק או שמיכות שלא יפשיר מהר, גם בשבתות היינו קונים קרח בתלושים.

טלביזיה לא הייתה והיינו שומעים רדיו או הולכים לבית קפה השכונתי פעם בשבוע ורואים כדורגל ממצריים.

לא תיאטרון ולא קונצרטים, מקסימום היינו הולכים במוצ"ש לקולנוע השכונתי או לפעמים נוסעים לצפון ת"א (אלנבי) לראות סרט.

פעם בחודש העירייה הייתה מקרינה סרט בגינה הגדולה בשכונה והיינו באים, כמו שהיו כאן פעם, סרטים על הדשא.

את כל השמחות – ברית, בר-מצווה, חתונות, היינו עורכים בבית ובחצר הגדולה שלנו שאותה היינו הופכים לטברנה קטנה והייתה חפלה גדולה.

בהכנת האוכל לשמחות ולא עלינו לימי שבעה לאבלים היו משתתפות כל נשות השכונה בצוותא.

היום בגילי אני מרגיש החמצה אחת גדולה על שבמהלך שנותיי הצעירות לא רכשתי מספיק השכלה שתשמש אותי בעתיד.

אבל אני שמח על כל שאר הדברים הטובים שרכשתי לעצמי במשך שנותיי הצעירות והבוגרות שעיצבו את אישיותי העכשווית והפכו אותי למה שאני, עם מגרעות פה ושם (למי אין?), אבל הרבה מאוד פלוסים, פשוט למדתי את החשוב מכל, למדתי להיות **אדם**.

את שרכשתי אני משתדל להעניק לילדיי, כי את ההשכלה שלהם הם כבר רכשו ויוסיפו לרכוש בעתיד ושכרי בא לי בכך שהם יהפכו להיות גם משכילים וגם ובעיקר בני-אדם.

עברתי כמה תחנות בחיים שלי ובכל מקום השתדלתי להתנהג כמו בבית אז בילדות.

בשבילי בית הוא המקום שאתה מרגיש הכי נוח ובטוח והכי טוב לך, שם הוא ביתך, שם הוא מקומך. בית זה לא רק $\frac{1}{2}$ דונם עם מבנה וגג רעפים אדום, בית זהו הלב, המשפחה, השכנים, החברים, בית זה מה שאתה רוצה להיות. בברכת חברים,

שבי.